

МАКЕДОНИЈА

КАНЦЕЛАРИЈА ЗА СЛЕДЕЊЕ НА СОСТОЈБИТЕ И БОРБА ПРОТИВ ТРГОВИЈАТА СО ЛУЃЕ

Извештај за трговијата со луѓе за 2015 година

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА: НИВО 1

Република Македонија претставува извор, транзитно подрачје и крајна дестинација за мажи, жени и деца, жртви на трговија за цели на сексуална експлоатација и принудна работа. Македонските жени и девојчиња се предмет на сексуална експлоатација и принудна работа во ресторани, барови и ноќни клубови во земјата. Децата, претежно Роми, под притисок на нивните роднини се изложени на принудно питање и сексуална експлоатација преку принудни бракови. Странските државјани кои се предмет на сексуална експлоатација во Република Македонија, вообичаено потекнуваат од Источна Европа, особено од Албанија, Босна и Херцеговина, Косово, Романија, Србија и Украина. Во јужна, централна и западна Европа, македонските државјани се изложени на сексуална експлоатација и принудна работа во градежниот сектор и земјоделието. Дел од остварените приходи од искористувањето на жртвите, трговците со луѓе често ги користат за поткупување на полициските службеници и трудовите инспектори. Одреден број полициски службеници беа предмет на истрага и истите беа осудени поради соучесништво во трговијата со луѓе.

Владата на Република Македонија целосно ги исполнува минималните стандарди за сузбивање на трговијата со луѓе. Државните институции спроведоа истрага и подигнаа обвиненија против седум полициски службеници поради нивното наводно соучесништво во кривични дела поврзани со трговијата со луѓе, а четворица од нив беа и осудени. Владата постојано го намалува вкупниот број постапки на кривично гонење за овие дела, а годинава е забележан и најнискиот број на лица осудени за трговија со луѓе во изминатите пет години. Владата обезбеди повеќе средства за помош на жртвите и ја идентификуваше првата жртва на принудно питање, меѓутоа, вкупниот број на идентификувани жртви во изминатата година е помал во споредба со 2013 година. Владата продолжи со следење на децата вклучени во уличната препродажба и питање од страна на трговците со луѓе и заедно со невладините организации воспостави мобилни теренски тимови за откривање и помагање на жртвите. Владата нема обезбедено специјализирани услуги за жртвите од машки пол, а истовремено жртвите имаат потешкотии во остварувањето на нивното право на надомест. Организираните обуки за лицата задолжени за спроведување на законот и другите владини службеници се реализирани на *ад хок* основа според потребите, со финансиска поддршка од странство.

ПРЕПОРАКИ ЗА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА:

Мора да се обезбеди енергична истрага, кривично гонење и осудителни пресуди за трговците со луѓе, вклучувајќи ги и сите други вмешани службени лица; обука за вработените во органите за прогон, судиите и обвинителите, за начинот на работа каде акцентот е ставен врз жртвите; редовна обука на вработените во органите за прогон, трудовите инспектори и другите службени лица во однос на проактивното откривање на жртви на трговија со луѓе, особено меѓу децата питачи, невообичаените мигранти и барателите на азил; обезбедување на сместување за жртвите на трговија со луѓе од странство во безбедни услови кои овозможуваат нивна рехабилитација и дозвола за напуштање на засолништата според нивна волја; обезбедување на специјализирани услуги за жртвите на трговија со луѓе од машки пол; подобрување на механизмите за обесштетување на жртвите и нивно информирање за правото на надомест; соодветна заштита на жртвите и сведоците за да се спречи нивно заплашување и повторна трауматизирање во текот на судската постапка; подигање на јавната свест во врска со трговијата со луѓе за потребите на принудна работа и присилно питање.

КРИВИЧНО ГОНЕЊЕ

Се бележи намален обем на владините активности за спроведување за законите во овој дел. Согласно законите, забранети се сите форми на трговија со луѓе, вклучувајќи ги и оние за принудно питање и учество во криминални дејствија, согласно ставовите (1) и (4) од Членот 418 од Кривичниот закон, кои предвидуваат минимална затворска казна од четири години за

трговија со возрасни лица и затворска казна од осум години во случај на трговија со деца. Овие одредби се доволно строги и споредливи со пропишаните казни за другите тешки кривични дела, како на пример за силување. Во месец февруари 2014 година, Кривичниот закон беше дополнет со Членот 191 (1) во врска со детската проституција, со кој се овозможува кривично гонење на лица кои воведуваат во проституција деца на возраст од 14 до 17 години и за истото дело пропишува најниска затворска казна од четири години. Воведувањето на оваа инкриминација им овозможува на обвинителите да ги гонат сторителите за ова полесно кривично дело, наместо за делото на трговија со луѓе за потребите на сексуална експлоатација, за кое е пропишана повисока казна. Во споредба со 2013 година, кога беше спроведена само една истрага за едно осомничено лице, во 2014 година беа спроведени три нови истраги за три осомничени лица, од кои две за трговија со луѓе за потребите на сексуална експлоатација и една за принудно питање. Владата поведе постапки за кривично гонење на пет наводни сторители на кривични дела на трговија со луѓе, во споредба со седумте постапки иницирани во 2013 година. Во текот на 2014 година, судовите осудија само двајца сторители на делото трговија со луѓе, што претставува најнизок број на осудителни пресуди уште од 2009 година. На едниот од нив му беше изречена двегодишна затворска казна за трговија со луѓе за потребите на принудна работа. Вториот сторител беше осуден на 13 години затвор, како организатор на криминална група која се бавела со шверцување и други дела на нелегална трговија, како и трговија со деца за присилни бракови, со тоа што некои од овие дела вклучувале и елементи на можна принудна работа. Според извештаите, откриено е дека одредени полициски службеници и трудови инспектори имаат земено поткуп во врска со некои од овие дела. Во 2013 година била иницирана кривична постапка против еден полициски службеник обвинет за организирање на криминална група која се бавела со шверцување мигранти и трговија со луѓе, а во септември 2014 година била донесена осудителна пресуда и му била изречена затворска казна во времетраење од една и пол година. Во текот на 2014 година, власта спровела истраги против седум полициски службеници поради нивната наводна вмешаност во одредени организации кои се бавеле со трговија со луѓе. Четворица од нив биле обвинети и осудени, а во моментот на изработка на овој извештај, другите тројца и понатаму беа под истрага.

ЗАШТИТА

Во делот на заштитата на жртвите, власта покажа мешовит напредок. Во 2014 година формално беа идентификувани седум жртви, што претставува намалување во споредба со 15-те жртви од 2013 година. Шестмина од нив биле малолетни лица, а еден бил возрасен маж. Три од жртвите биле тргувани за потребите на сексуалната индустрија, други три биле изложени на сексуална експлоатација и принудна работа преку присилни бракови, а една жртва била принудена на питање. Возрасниот маж е првата жртва воопшто, идентификувана од власта како жртва на присилно питање. Четири жртви од македонско потекло беа сместени во засолниште предвидено за жртви на трговија со луѓе во рамки на државата, а една од странските жртви беше упатена во прифатен центар за престој на мигранти, каде постојат услови за посебно сместување на странски жртви на трговија со луѓе. Со обата центри заеднички раководат Владата и невладините организации и во нив престојуваат мажи, жени и деца жртви. Засолништето за домашни жртви овозможува целосна слобода на движење, додека на жртвите од други странски држави не им е дозволено да го напуштаат прифатниот центар за мигранти, сè додека не добијат дозвола за привремен престој во земјата. Според извештаите на набљудувачите, прифатниот центар за мигранти е пренатрупан и не ги задоволува неопходните хигиенски стандарди. Во текот на 2014 година, со поддршка на невладините организации, власта пружила помош на 74 потенцијални жртви, од кои 54 лица престојувале во засолништето за домашни жртви, а 20 лица биле сместени во прифатниот центар за мигранти. Националниот механизам за упатување е средството кое полициските службеници, трудовите инспектори, социјалните работници и невладините организации го користеле за упатување на потенцијалните жртви, а тие добиле и соодветна обука за потребите на идентификација на жртвите. Според извештаите на невладините организации, се работи за ефективен процес на упатување. Во соработка со невладините организации, власта има воспоставено шест заеднички мобилни единици задолжени за откривање и упатување на жртвите.

Во споредба со потрошените 5 милиони Денари (или \$102,000) во 2013, во 2014 година Владата има потрошено околу 9 милиони Денари (или \$183,000) за заштита и помош на жртвите на трговија со луѓе. Околу 6 милиони Денари (или \$122,000) биле наменети за

прифатниот центар за мигранти каде се сместуваат потенцијалните странски жртви на трговија со луѓе, 663,036.00 Денари (или \$13,500) за засолништето за домашни жртви и 1.5 милиони Денари (или \$30,500) за пет невладини организации кои нудат помош на жртвите. Невладините организации користат приватни извори на финансирање за покривање на трошоците за секојдневните активности на жртвите во прифатните центри и засолништата. Странските и домашните жртви имаат право на сместување, психолошка и медицинска помош, како и правно застапување. За домашните жртви постои и можност за добивање поддршка за реинтеграција, образование и вработување, која се нуди преку триесет владини центри за социјална работа во соработка со невладиниот сектор. Не постојат специјализирани услуги и помош за жртвите мажи. Законот предвидува период од два месеци за жртвите кои се странски државјани, во кој истите можат да размислат и одлучат дали ќе сведочат против сторителите, како и добивање на шест месечна дозвола за привремен престој во земјата, без разлика дали тие ќе сведочат или не. Во 2014 година, власта има издадено дозвола за постојан престој само на една жртва, наспроти двете жртви кои добиле ваква дозвола во текот на 2013 година. Социјалните работници и полициските службеници имаат идентификувано 33 потенцијални жртви на принудна работа воглавно помеѓу ромските деца кои питаат и препродаваат различна стока по улиците. Овие деца, државните органи ги сместуваат во дневните центри за згрижување или во домовите за деца без родители, а нивните родители добиваат предупредување, парична или затворска казна. Според извештаите на невладините организации, службените лица од органите за прогон немаат доволно разбирање и чувствителност за жртвите сведоци, што се потврдува и преку непотребните повеќекратни разговори што се водат со нив во текот на истрагите и постапките за кривично гонење на сторителите. Сите жртви откриени во текот на 2014 година сведочеле против сторителите на делата на трговија со луѓе. Иако жртвите имаат можност да бараат надомест на штета во рамки на граѓанска судска постапка, поради сложеноста на самата судска постапка, ниту една од жртвите не успеала целосно и успешно да го оствари ова право. Не постојат податоци или извештаи за жртви на трговија со луѓе, кои биле казнети поради сторени незаконски дела како директна последица од нивната изложеност на трговијата со луѓе како жртви.

ПРЕВЕНЦИЈА

Владата продолжи со мерките и активностите во сферата на превенцијата. Државната комисија за борба против трговијата со луѓе, која се состои од претставници од девет владини агенции, заедно со други седум меѓународни организации и седум невладини организации, одржуваа редовни состаноци за потребите на координација на владините активности против трговијата со луѓе и спроведување на националниот акционен план за периодот од 2013 до 2016 година. Во 2014 година, Владата одвои 23.5 милиони Денари (или \$478,000) за спроведување на националниот акционен план во период од четири години. Државната комисија и Министерството за труд и социјална политика развија нови индикатори за подобрување на процесот на откривање жртви на трговијата со луѓе за принудна работа. Во соработка со невладините организации, Владата организираше повеќе семинари наменети за ромските студенти, наставен кадар и невладините организации, во врска со ризиците што со себе ги носат принудните бракови меѓу малолетни лица. Владата воспостави и трета локална комисија за борба против трговијата со луѓе во Штип, задолжена за координација и активности за подигање на свеста на локално ниво, превенција и заштита, покрај двете постоечки во Битола и Тетово основани во 2013 година. Во соработка со невладиниот сектор, во основните и средните училишта, како и на универзитетите, Владата организираше презентации и работилници во врска со трговијата со луѓе. Владата продолжи и со телевизиската кампања насочена кон намалување на побарувачката за услугите што ги нудат лицата предмет на трговија со луѓе за потребите на сексуална и трудова експлоатација. За своите претставници во дипломатските служби, Владата обезбеди основна обука за трговијата со луѓе, а на вработените во протоколарната служба им беше поделен прирачник за спречување на трговијата со луѓе поврзана со домашното робување во дипломатските домаќинства. Владата спроведе истрага во врска со наводните тврдења дека поранешниот македонски амбасадор во Доха не го плаќал својот индиски возач и го ограничувал неговото движење.